

द्वादश्यां कार्तिके मासि पूज्य दामोदरेति च । सर्वयज्ञफलं पुण्यं प्राप्नुयान्नात्र संशयः ।

अर्चयेत् पुण्डरीकाक्षमेवं संवत्सरन्तु यः । जातिस्मरत्त्वमाप्नोति विद्याद्वयसुवर्णकं ।

अहन्यहनि तद्भावमुपेन्द्रं योऽधिगच्छति । समाप्ते भोजयेद्विप्रानय वा दापयेद्भुतं ।

अतः परं नोपवासो भवतीति विनिश्चयः । उवाच भगवान् विष्णुः स्वयमेव पुरातनं ।

इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्वणि अनुशासनिके पर्वणि विष्णोर्द्वादशनामकयने नवाधिकशतोऽध्यायः ॥ १०६ ॥

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ शरत्कृतं भीष्मं वृद्धं कुरुपितामहं । उपगम्य महाप्राज्ञः पर्यष्टच्छुधिष्ठिरः ।

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ अज्ञानं रूपसौभाग्यं प्रियत्वञ्च कथं भवेत् । धर्मार्थकामसंयुक्तः सुखभागी कथम्भवेत् ।

॥ भीष्म उवाच ॥ मार्गशीर्षस्य मासस्य चन्द्रे मूलेन संयुते । पादौ मूलेन राजेन्द्र जङ्गायामय रोहिणीं ।

अश्विन्यां शक्थिनी चैव ऊरू चाषाढयोस्तथा । गुह्यन्तु फाल्गुनीं विन्ध्यात् कृत्तिकाः कटिकास्तथा ।

नाभिं भाद्रपदे विन्ध्याद्रैवत्यामन्तिमण्डलं । पृष्ठमेव धनिष्ठासु अनुराधोदरन्तथा ।

वाङ्मन्यन्तु विशाखासु हस्तौ हस्तेन निर्दिशेत् । पुनर्वसुजुली राजन्नक्षत्रेषासु नखास्तथा ।

घोषां ज्येष्ठा च राजेन्द्र श्रवणेन तु कर्णयोः । मुखं पुष्येण राजेन्द्र दन्तौष्ठौ स्वातिरुच्यते ।

हासं शतभिषाञ्चैव मघाञ्चैवाथ नासिकां । नेत्रे मृगशिरो विन्ध्यास्तलाटे चित्रमेव तु ।

भरण्यान्तु शिरो विन्ध्यात् केशानार्द्रा नराधिप । समाप्ते तु घृतं दद्याद्वाह्मणे वेदपारगे ।

सुभगो दर्शनीयश्च ज्ञानभाग्यय जायते । जायते परिपूर्णः पौर्णमास्येव चन्द्रमाः ।

इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्वणि अनुशासनिके पर्वणि अङ्गविधौ दशाधिकशतोऽध्यायः ॥ ११० ॥

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ पितामह महाप्राज्ञ सर्वशास्त्रविशारद । ज्ञातुमिच्छामि मर्त्यानां संसारविधिमुत्तमं ।

केन वृत्तेन राजेन्द्र वर्त्तमाना नरा भुवि । प्राप्नुवन्त्युत्तमं स्वर्गं कथञ्च नरकं नृप ।

मृतं शरीरमुत्सृज्य काष्ठलोद्गमं जनाः । गच्छन्त्यमुत्र लोके वै क एनमुपगच्छति ।

॥ भीष्म उवाच ॥ अयमायाति भगवान् वृहस्पतिरुदारधीः । पृच्छेन्नं सुमहाभागमेतद्गुह्यं सनातनं ।

नैतदन्येन शक्यं हि वक्तुं केनचिदद्य वै । वक्ता वृहस्पतिसमो न ह्यन्यो विद्यते क्वचित् ।

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ तयोः संवदतोरेवं पार्यगाङ्गेययोस्तदा । आजगाम विशुद्धात्मा नाकपृष्ठाद्वृहस्पतिः ।

ततो राजा समुत्थाय धृतराष्ट्रपुरोगमः । पूजामनुपमाञ्चक्रे सर्वे ते च सभासदः ।

ततो धर्मसुतो राजा भगवन्तं वृहस्पतिं । उपगम्य यथान्यायं प्रश्नं प्रपृच्छ तत्त्वतः ।

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ भगवन् सर्वधर्माज्ञ सर्वशास्त्रविशारद । मर्त्यस्य कः सहायो वै पिता माता सुतो गुरुः ।

ज्ञातिसम्बन्धिवर्गश्च मित्रवर्गस्तथैव च । मृतं शरीरमुत्सृज्य काष्ठलोद्गमं जनाः ।

गच्छन्त्यमुत्र लोके वै क एनमनुगच्छति ।

॥ वृहस्पतिरुवाच ॥ एकः प्रसूयते राजन्नेक एव विनश्यति । एकस्तरति दुर्गाणि गच्छत्येकस्तु दुर्गतिं ।

असहायः पिता माता तथा भ्राता सुतो गुरुः । ज्ञातिसम्बन्धिवर्गश्च मित्रवर्गस्तथैव च ।

मृतं शरीरमुत्सृज्य काष्ठलोद्गमं जनाः । मुहूर्त्तमिव रोदित्वा ततो यान्ति पराङ्मुखाः ।